

DE OFFICIEEL IN BRITANNIË GESLAGEN ROMEINSE MUNTEN

Nadat Julius Caesar in 55 en 54 v.Chr. enkele veroveringstochten/invallen in Brittannië had ondernomen, was de Romeinse invloed op dit eiland quasi nihil. Het was wel een eerste ernstig treffen tussen twee totaal verschillende culturen. Pas met keizer Claudius (41-54 AD) komt er in 43 AD een echte Romeinse militaire inval, die uiteindelijk gedurende zo 'n vier eeuwen 'de provincia Britannia' zal uitbouwen tot wat ze is geworden.

De Romeinse aanwezigheid zal zich op het eiland geleidelijk naar het noorden en het westen uitbreiden, met de muur van keizer Antoninus Pius (142 AD) als noordelijke grens. Later trokken de Romeinen zich terug achter de al eerder gebouwde muur van Hadrianus (122 AD) in het noorden als definitieve grens met het oproerige Schotland (= huidige benaming), waarvan de Romeinen de inwoners 'Picten' (- de (blauw) gekleurden) noemden.

In de Spinks catalogus '*Coins Of England & The United Kingdom*' worden de Romeinse munten die in heel het Verenigd Koninkrijk zijn gevonden in vier categorieën ingedeeld.

1. Reguliere Romeinse uitgiften
2. Uitgiften van types die specifiek naar de 'provincia Britannia' verwijzen
3. De officieel in Brittannië geslagen Romeinse munten
4. In Brittannië vervaardigde imitaties van Romeinse munten.

De munten die ik in dit artikel onder de belangstelling van geïnteresseerden breng, behoren tot de 3de categorie.

Toch even vermelden dat er reeds vroeg na de permanente Romeinse aanwezigheid in 'Britain' imitaties van officieel gangbare Romeinse munten werden geslagen. Meestal wegens een gebrek aan betalingsmiddelen. Uiteraard gebeurde dat niet met de goedkeuring van de munt in Rome, die zeer lang het enige centrale muntproductiehuis met enkele officina's is gebleven. Later, als gevolg van het zich steeds maar uitbreidende Romeinse rijk, worden er in heel wat regio's en gewesten lokale munthuizen geopend. Ook in Brittannië, in 'Londinium'.

In dit overzicht maakt u kennis met keizers, keizerinnen en caesars van wie er in 'Brittannië' officieel munten zijn geslagen. Enkele van deze machthebbers ontbreken in deze beknopte samenvatting: **Antoninus Pius** (138-161 AD) die in 155 AD in een tijdelijke munt in het noorden van 'Britain' een as (AE) zou (!?) hebben laten slaan; **Fausta** (289-326 AD), de tweede vrouw van Constantinus I; **Helena** († 330 AD), de moeder van Constantinus I en **Magnus Maximus** (383-388 AD), die niettegenstaande de munt in London sinds 325 AD was gesloten, deze gedurende een korte tijd heropende en in 'Londinium' gouden solidi en zilveren siliquae met het muntteken AVG(usta)OB en AVG(usta)PS liet slaan.

Even tevoren verwees ik naar de hoofdmunt in Londen. Voor usurpator Carausius (287-293 AD), die zijn invloedssfeer tot de 'provincia Britannia' en een deel van Noord-Gallië begrensd zag, was de Londense munt voor het eiland van groot belang. Niettemin schakelde hij nog een tweede munthuis in, waarnaar vaak met de letter 'C' (of 'CL') op munten werd verwezen. Deze 'C' verwijst waarschijnlijk naar **Camulodunum**, het huidige Colchester. Nochtans bestaat er zoiets als het mysterie van de 'C'-munt. Staat de 'C' misschien voor **Clausentum** (Bitterne in de buurt van Southampton) of voor **Corinium** (Cirencester) of zelfs voor **Colonia** (Eboracum) (York), zoals bepaalde numismaten gissen?

Na Allectus (293-296 AD), een secessionist/separatist en minister van Carausius, die hij uit de weg had geruimd, was het gedaan met de 'C'-munt. 'Londinium' werd de definitieve vestigingsplaats. Munttekens waren: L, LI, LN, LON, ML, MLL, MLN, MSL, PLN, PLON, AVG, AVGOB, AVGPS.

Vooral de keizers, keizerinnen en caesars, die van de tetrarchie deel uitmaakten en die hieronder aan bod komen, leefden in een echt roerige tijd. Het was een periode van machtsstrijd, ambitie, nepotisme, kuiperij, ontrouw en wisselende kampen. Soms misschien van een zeldzame trouw, zoals bv. Galerius als caesar ten opzichte van keizer Diocletianus.

In het ledenblad van Numismatica Herentals nr. 137 van juli 2016 beschrijft M. Holleman-Tas op een erg duidelijke manier hoe het er in die periode aan toeging: 'Het Romeinse Rijk – de tetrarchie 293-312 een woelig onderonsje'. Interessante numismatische lectuur. Als tijdsgeest kan het tellen !

Joris **Frederickx**

ROMEINSE MUNTEN IN BRITANNIË GESLAGEN		
43 – 411 AD		
M. Aurelius Mausaeus Carausius, een usurpator keizer van Brittannië en een deel van Gallië (286/7-293 AD)		
Antoninianus (AE)	286/7-293 AD – 2,82 g – 23-25 mm	RIC 98 B-F(E?)
	<p>Vz IMP(erator) C(aesar) CARAVSIVS P(ius) F(elix) AVG(ustus) -_Imperator Caesar Carausius Pius Felix Augustus (...I C C de vrome (toegewijde, rechtvaardige) en de gelukbrengende (succesvolle) A) - Carausius met stralenkroon, gedrapeerd en met borststuk naar rechts</p> <p>Kz PAX AV(G?)(ustus) – M(oneta) L(ondinium)XXI Respectievelijk rechts en links van Pax de letters B en E</p> <p>-Munttekens B E MLXXI</p> <p>- Pax Augusta – MLXXI - Pax met twijg in rechterhand en scepter (stok?) in linkerhand (muntteken London met verhouding zilver, XXI - nl. 1/20 = 5 %)</p>	
Allectus, secessionist/separatist keizer in Brittannië (293-296 AD)		
Quinarius (AE)	293-296 AD – 2,21 g – 19 mm	S.691 RIC V 55
	<p>Vz IMP(erator) C(aesar) ALLECTVS P(ius) F(elix) AVG(ustus) - Imperator Caesar Allectus Pius Felix Augustus (...I C A de vrome (toegewijde, rechtvaardige) en de gelukbrengende (succesvolle) A) - Allectus met stralenkroon en met borststuk naar rechts</p> <p>Kz VIRTVS AVG(ustus) – QL - De machtige, dappere, toegewijde, deugdzaame Augustus – QL London (bijna van de rand weggevallen) - Een galei die naar links roeit. - Onderaan munttekens QL (quinarius London ?) <u> </u> <u> </u> QL</p>	
Diocletianus (284-305 AD)		
Follis (AE)	303-305 AD – 9,51 g – 28 mm	S.696 RIC Londen VI 6a
	<p>Vz IMP(erator) C(aesar) DIOCLETIANVS P(ius) F(elix) AVG(ustus) - Imperator Caesar Diocletianus Pius Felix Augustus (...I C D de vrome (toegewijde, rechtvaardige) en de gelukbrengende (succesvolle) A) - Gelauwerde Diocletianus met borststuk naar rechts</p> <p>Kz GENIO POPV-LI ROMANI - Aan het 'genius'(hoger wezen, beschermgeest) van het Romeinse volk – geen muntteken London - Genius naar links gewend met patera (een Griekse of Romeinse drinkbeker) en cornucopia (hoorn des overvloeds) – Geen muntteken <u> </u> <u> </u></p>	

Maximianus Herculus, Augustus (286-305, 306/7-308, en 310 AD)		
Follis (AE)	ca.303 AD – 9,99 g – 27 mm	S.----- RIC Londen VI 6b
	<p>Vz IMP(erator) C(aesar) MAXIMIANVS P(ius) F(elix) AVG(ustus)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Imperator Maximianus "Pius Felix Augustus (...I M de vrome (toegevilde, rechtvaardige) en de gelukbrengende (succesvolle) A) - Gelauwerde Maximianus met borststuk naar rechts <p>Kz GENIO POPV-LI ROMANI</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aan het 'genius' van het Romeinse volk – geen muntteken London - Genius naar links gewend met patera en cornucopia - Geen muntteken ___ ___ 	
Follis (AE)	Na troonsafstand- 305-306/7 AD (– 10,13 g – 26/28 mm	S.703 RIC Londen VI 77b
	<p>Vz D(omino) N(ostro) MAXIMIANO FELICISSIMO SEN(ecto) AVG(usto)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Voor onze zeer gelukkige geweest/met pensioen gegane augustus - Maximianus als senior augustus (1ste rijk), gelauwerd en met de keizersmantel (pallium), de buste naar rechts, met in de rechterhand een olijftak en in de linker een 'mappa' (oorspronkelijk een witte servet, die de keizer of een magistraat liet vallen of door hem naar beneden werd gehouden als signaal dat de circusactiviteit(en) kon(den) starten. In de late Romeinse iconografie werd die als een van de belangrijke attributen van consuls beschouwd). <p>Kz PROVIDENTIA DEORVM QVIES AVGG(vstorum)</p> <ul style="list-style-type: none"> - De goddelijke voorzienigheid/voorzorg (en) de rust van de keizers - Providentia (de voorzienigheid/voorzorg) links, naar rechts gekeerd, houdt de globe in haar rechterhand, terwijl zij van Quies (de rust) een olijftak ontvangt. Quies staat links van haar en houdt een scepter in de linkerhand. - Diocletianus' groot plan om het keizerrijk te reorganiseren hield in, dat voor het eerst op een formele wijze de macht werd gedeeld. Dit liet een nauwgezet toezicht op de verschillende provincies en grenzen toe. Diocletianus en Maximianus zouden als co-keizers regeren, respectievelijk in het oosten en in het westen, met respectievelijk Constantius I en Galerius als ondergeschikte caesars. De meest opmerkelijke vernieuwing kwam er in 303 AD, toen de co-keizers beslisten zich van de macht te zullen terugtrekken en zich door de twee vermelde ondergeschikte caesars in 305 AD te laten vervangen. Dit was de eerste vrijwillige troonsafstand van keizers in de Romeinse geschiedenis. Aan Diocletianus en Maximianus werd een nieuwe titel verleend: 'Seniores Augusti, Felicissimi et Beatissimi'. Diocletianus trok zich in zijn bezittingen in Spalatum (het huidige Split in Kroatië) terug. Maar Maximianus daarentegen stoorde zich aan het feit zich te hebben teruggetrokken. Toen zijn zoon Maxentius, een van de nieuwe caesars zichzelf in 306 AD tot keizer uitriep, voegde Maximianus zich als mederegeerder bij hem. Diocletianus kwam daarop in 308 AD uit zijn vrijwillige afzondering terug om in Carnuntum (35 km ten oosten van Wenen. Op de locatie van Carnuntum is later geen plaats van betekenis meer ontstaan, de restanten van de stad liggen daarom in een open landschap tussen Petronell-Carnuntum en Bad Deutsch-Altenburg, verspreid over een oppervlak van 10 km². Nu een parkmuseum.) een conferentie te organiseren. Daar werd Maximianus' nieuwe machtspositie veroordeeld, wat tot diens dood/zelfmoord (?) in 310 AD leidde. Diocletianus heeft de tetrarchie 	

	<p>nog in stand willen houden, wat nog een tijdje lukte, maar enkele jaren later na zijn tijd stortte dit systeem in en ontaardde het in een burgeroorlog.</p> <p>- Geen muntteken ___ ___</p>	
Galerius Maximianus (Caesar 293-305 AD – Augustus 305-311 AD)		
Follis (AE)	300-305 AD – 9,42 g – 28 mm	S710 RIC Londen VI 15
	<p><u>Vz</u> MAXIMIANVS NOB(ilissimus) CAES(ar)</p> <p>- Maximianus de zeer edele caesar</p> <p>- Gelauwerde Galerius met borststuk naar rechts (smal hoofd, lange nek)</p> <p>Kz GENIO POPV-LI ROMANI</p> <p>- Aan het 'genius' van het Romeinse volk – geen muntteken London</p> <p>- Genius met modius (Romeinse schepel is een Oud-Romeinse maateenheid, die overeenkomt met 16 sextarii, ongeveer 8,75 liter.) op het hoofd naar links gewend, naakt maar met de laag hangende chlamys (De chlamys (Oud-Grieks: χλαμῦς / chlamüs) was een korte ruiter- en reismantel van de Grieken, die uit Macedonië of Thessalië stamde. Van de Grieken kwam de chlamys tot de Romeinen, die het sagum en paludamentum noemden. Hierbij werd de fibula in de loop der jaren steeds groter en kostbaarder) over de linkerschouder met patera en cornucopia</p> <p>- Geen muntteken ___ ___</p>	
Follis (AE)	303 AD – 9,92 g – 27 mm	S----- RIC Londen VI 33
	<p><u>Vz</u> MAXIMIANVS NOBIL(issimus) C(aesar)</p> <p>- Maximianus de zeer edele caesar</p> <p>- Gelauwerde Galerius met borststuk naar rechts</p> <p>Kz GENIO POPV-LI ROMANI</p> <p>- Aan het 'genius' van het Romeinse volk</p> <p>- Genius naar links gewend met patera en cornucopia</p> <p>- Geen muntteken ___ ___</p>	
Flavius Valerius Severus (Severus II, Caesar 305-306 AD, Augustus 306-307 AD)		
Follis (AE)	306-307 AD – 8,66 g – 26 mm	S----- RIC Londen VI 59a
	<p><u>Vz</u> SEVERVS NOBILISSIMUS CAES(ar)</p> <p>- Severus de zeer edele caesar</p> <p>- Gelauwerde en gedrapeerde Severus met borststuk naar rechts</p> <p>Kz GENIO POPV-LI ROMANI</p> <p>- Aan het 'genius' van het Romeinse volk – geen muntteken London</p> <p>- Genius met modius (Romeinse schepel is een Oud-Romeinse maateenheid, die overeenkomt met 16 sextarii, ongeveer 8,75 liter.) op het hoofd, de chlamys over de linkerschouder. (De chlamys (Oud-Grieks: χλαμῦς / chlamüs) was een korte ruiter- en reismantel van de Grieken, die uit Macedonië of Thessalië stamde. Van de Grieken kwam de chlamys tot de Romeinen, die het sagum en paludamentum noemden. Hierbij werd de fibula in de loop der jaren steeds groter en kostbaarder). De genius, die een patera en een cornucopia draagt, naar links gewend.</p> <p>- Geen muntteken ___ ___</p>	

Maximinus II Daia (Caesar 305-308 AD; Filius Augustorum 308-309 AD; Augustus 309-313 AD)		
Follis (AE)	310-312 AD – 4,61 g – 24 mm	S.716 RIC Londen VI 209b
	<p>Vz IMP(erator) MAXIMINVS P(ius) F(elix) AVG(ustus)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Imperator Maximinus "Pius Felix Augustus (...I M de vrome (toegewijde, rechtvaardige) en de gelukbrengende (succesvolle) A) - Gelauwerde en geharnaste Maximinus naar rechts <p>Kz GENIO - POP(vli) ROM(ani) (randschrift) – PLN (in de afsnede – Pecunia Londinium)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aan het 'genius' van het Romeinse volk – muntteken Londen - Genius naar links gewend met patera en cornucopia, draagt een toren (de modius?) op het hoofd, lendenen gedrapeerd met een himation ((Oudgrieks: τό ἱμάτιον) was een type kledingstuk in het Oude Griekenland. Het betrof een grote, rechthoekige lap stof, doorgaans van wol maar ook wel van meer luxueuze materialen, die als een brede mantel of brede sjaal om het lichaam werd gedrapeerd. Leek op de chlamys, die toch korter was.) – een ster in het rechterveld – onderaan muntteken van Londen PLN - Munttekens $\frac{ *}{PLN}$ 	
Constantius I Chlorus, vader van Constantinus I, tot gouverneur van Dalmatië benoemd door Carus in 282 AD, tot Caesar door Maximianus Herculeus in 292 AD en tot keizer uitgeroepen door Maximianus in 305 AD. Gestorven in York in 306 AD.		
Follis (AE)	303 AD – 10,07 g – 22 mm	S.----- RIC Londen VI 37a
	<p>Vz CONSTANTIVS NOB(illissimus) C(aesar)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Constantius de zeer edele caesar - Gelauwerde Constantius I Caesar met borststuk naar rechts; aanzicht driekwart naar voren <p>Kz GENIO POPV-LI ROMANI</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aan het 'genius' van het Romeinse volk – geen muntteken Londen - Genius naar links gewend met patera en cornucopia, draagt de modius op het hoofd, mantel op de linkerschouder - Geen muntteken ___ ___ 	
Licinius I (308-324 AD) Co-imperator tot hij door Constantinus I na een meningsverschil werd gedood. Vanaf toen had Constantinus I de macht over heel het Romeinse Rijk.		
Follis (AE)	312-313 AD – 3,02 g – 20-22 mm	S.717A RIC Londen VII 3
	<p>Vz IMP(erator) LICINIVS P(ius) F(elix) AVG(ustus)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Imperator Licinius "Pius Felix Augustus (...I L de vrome (toegewijde, loyale, rechtvaardige) en de gelukbrengende (succesvolle) A) - Gelauwerde Licinius naar rechts <p>Kz GENIO POP(vli) ROM(ani) (randschrift) – S(aeculi ?) F(elicitas ?) (links en rechts van Genius) – PLN (in de afsnede – Pecunia Londinium)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aan het 'genius' (hoger wezen, beschermgeest) van het Romeinse volk – muntteken Londen - Genius naar links gewend met patera en cornucopia, draagt de modius op het hoofd, lendenen gedrapeerd met een himation - S(aeculi ?) F(elicitas ?) (links en rechts van Genius) – onderaan muntteken van Londen PLN 	

	-Munttekens S F PLN	
Constantinus I (Caesar 306-307 AD ; Filius Augustorum 307-309 AD; Augustus 309-337 AD)		
Follis (AE)	307 AD – 7,49 g – 27 mm	S.719A RIC Londen VI 88b
	<p>Vz FL(avius)VAL(erius) CONSTANTINVS NOB(ilissimus) C(aesar)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Flavius Valerius Constantinus zeer edele caesar - Constantijn I, als Caesar, gelauwerd, gedrapeerd en geharnast, naar rechts gekeerd <p>Kz GENIO POP(vli) ROM(ani) (randschrift)– PLN (in de afsnede – Pecunia Londinium)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aan het 'genius' van het Romeinse volk – muntteken London - Genius naar links gewend met patera en cornucopia, draagt hoofddeksel met torentjes, lendenen gedrapeerd met een himation (Oud-Grieks: ἱμάτιον-een soort kledingstuk) – onderaan muntteken van London PLN - Muntteken <u> </u> PLN 	
Follis (AE)	Mid-AD 310 – 4,71 g – 22 mm	S. ---- RIC Londen VI 121a
	<p>Vz IMP(erator) CONSTANTINVS P(ius) F(elix) AVG(ustus)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Imperator Constantinus Pius Felix Augustus - Constantijn I, als Augustus, gelauwerd, en geharnast, naar rechts gekeerd <p>Kz SOLI INVIC-TO COMITI (randschrift) – T(emporum?) F(elicitas ?) (links en rechts van Sol) – PLN (in de afsnede – Pecunia Londinium)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Voor mijn onoverwinnelijke compagnon, de zon – links en rechts van sol: het geluk van de tijden (?) – muntteken London - Sol (de zon) met stralenkrans en halfnaakt, naar links kerend, de rechterhand opheffend en in zijn linkerhand een globe - respectievelijk links en rechts van sol de letters T en F(het geluk van de tijden ?) – onderaan het muntteken van London PLN -Munttekens T F PLN 	
Follis (AE)	ca.310-12 AD - ca.4.64 g - 20-23 mm	S.720 RIC Londen VI 222
	<p>Vz CONSTANTINVS P(ius) F(elix) AVG(ustus)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Constantinus Pius Felix Augustus - Constantijn I, als Augustus, gelauwerd, en geharnast, naar rechts gekeerd <p>Kz PRINCIPI IVENTVTIS/P(ecunia)L(o)N(dinium)</p> <ul style="list-style-type: none"> -De nobele jeugdige prins/vroeger jeugdleider (een soort van eretitel voor leden van het keizerlijke huis)/P(ecunia)L(o)N(dinium) -De 'princeps' naar links gekeerd, met de globe in zijn rechterhand en een speer in zijn linkerhand. Recht in het veld een ster. - Onderaan het muntteken van London PLN - Munttekens <u> *</u> PLN 	

Follis (AE)	ca.310-12 AD - ca.4.90 g - 21 mm	S.722 RIC Londen VI 153
	<p><u>Vz</u> CONSTANTINVS P(ius) F(elix) AVG(ustus)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Constantinus Pius Felix Augustus - Constantijn I, als Augustus, gelauwerd, en geharnast, naar rechts gekeerd <p><u>Kz</u> COMITI AVGG(ustorum) NN(nostrorum) /P(ecunia)L(o)N(dinium)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aan de compagnon van onze keizers/P(ecunia)L(o)N(dinium) - De zon (sol) met stralenkrans naar links gekeerd. In de rechterhand de globe en in de linkerhand een zweep. - Rechts van 'sol' een ster. - Onderaan het muntteken van London PLN - Munttekens $\frac{ *}{\text{PLN}}$ 	
Follis (AE)	315-316 AD – 3,10 g - 20 mm	S. ----- RIC Londen VII 92
	<p><u>Vz</u> CONSTANTINVS P(ius) AVG(ustus)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Constantinus Pius Augustus - Constantijn I, als loyale Augustus, gelauwerd, gedrapeerd en geharnast, naar rechts gekeerd <p><u>Kz</u> SOLI INVIC-TO COMITI (randschrift) – T(emporum?) F(elicitas ?) (links en rechts van Sol) – PLN (in de afsnede – Pecunia Londinium)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Voor mijn onoverwinnelijke compagnon, de zon – links en rechts van sol: het geluk van de tijden (?) – muntteken London -Sol (de zon) met stralenkrans en halfnaakt, naar links kerend, de rechterhand opheffend en in zijn linkerhand een globe - respectievelijk links en rechts van sol de letters T en F(het geluk van de tijden ?) – onderaan muntteken van London PLN -Munttekens $\frac{T F}{\text{PLN}}$ 	
Follis (AE3)	314-316 AD – 2,8 g – 21 mm	S.724A RIC Londen VII 27
	<p><u>Vz</u> IMP(erator) CONSTANTINVS AVG(ustus)</p> <ul style="list-style-type: none"> -Imperator Constantinus Augustus -Gelauwerde Constantijn naar rechts gekeerd <p><u>Kz</u> SOLI INVIC-TO COMITI (randschrift) – S(aeculi ?) F(elicitas ?) (links en rechts van Sol) – MLL (?) (in de afsnede – Moneta Londinium)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Voor mijn onoverwinnelijke compagnon, de zon – het geluk van de wereld/gelukkige dagen (?) – muntteken London -Sol (de zon) met stralenkrans en halfnaakt, naar links kerend, de rechterhand opheffend en in zijn linkerhand een globe - respectievelijk links en rechts van genius de letter S en F – onderaan muntteken van London MLL -Munttekens $\frac{S F}{\text{MLL}}$ 	
Follis (AE3)	ca.319 AD – 3,16 g - 17-18 mm	S.--- RIC Londen VII 161
	<p><u>Vz</u> CONSTA-NTINVS AUG(ustus)</p> <ul style="list-style-type: none"> -Constantinus Augustus 	

	<p>-Gehelmde Constantijn, geharnast naar rechts gekeerd,</p> <p><u>Kz</u> VICTORIAE LAETAE PRINC(ipis) PERP(etui) // VOT(a/is?)/P(opuli)R(omani)//PLON (Pecunia Londinium)</p> <p>- Vreugdevolle (succesvolle) overwinningen van de eeuwige prins (keizer?) // geloften (toewijding?) van (aan?) het Romeinse volk // Londense munt</p> <p>- Twee elkaar aankijkende 'Victoria's', die een schild ondersteunen met de afkortingen VOT(a/is?) P(opuli) R(omani) op een altaar versierd met een diamant, een ruit met een dot in elke hoek en een in het midden</p> <p>– Onder altaar muntteken van London PLON</p> <p>-Muntteken <u> </u> <u> </u> PLON</p>	
<p>Follis (AE3)</p>	<p>ca.323-4 AD - ca.2,99 g - 19-20 mm</p>	<p>S.727 RIC Londen VII 267</p>
	<p><u>Vz</u> CONSTAN-TINVS AUG(ustus)</p> <p>-Constantinus Augustus</p> <p>-Gelauwerde Constantijn naar rechts gekeerd, Hij draagt de trabea (een koninklijk purperen kleding; een eeroek; een prachtig kleding der Oude Romeinen niet ongelijk aan de toga; ook een triumfkleding van de oud-Romeinse veldheren). Hij houdt een met een adelaar getopte scepter vast.</p> <p><u>Kz</u> BEAT(a) TRA-NQ(ui)L(l)ITAS/VOT/IS/ XX/ - //PLON (Pecunia Londinium)</p> <p>- Gelukzalige vrede (kalmte?) – xx jaar toegewijd als regeringsleider (?) – muntteken van Londen</p> <p>- Een globe op het altaar met drie sterren erboven; eronder VOT/IS/XX in drie lijnen – onder altaar muntteken van London PLON</p> <p>-Muntteken <u> </u> <u> </u> PLON</p>	
<p>Crispus – oudste zoon van Constantinus I (317-326 AD)</p>		
<p>Follis (nummus) (AE)</p>	<p>London AD 320-321 - 2,91 g - 20 mm</p>	<p>S.731A RIC Londen VII 196</p>
	<p><u>Vz</u> CRISPVS- NOB(ilissimus) CAES(ar)</p> <p>- Crispus de zeer edele caesar</p> <p>- Gehelmde Crispus met borststuk naar rechts</p> <p><u>Kz</u> VIRTVS-EXERCIT /VOT/IS(A?)/ XX//PLN(Pecunia Londinium)</p> <p>- De waarde/kracht/macht van het leger</p> <p>- In twee lijnen op een op de grond staande banier (<i>vexillum</i>) met het opschrift /VOT/IS(A?)/ XX (xx jaar toegewijd als regeringsleider)- aan elke zijde van de standaard, ruggelings naar mekaar, een op de grond gezeten gevangene – in de afsnede het muntteken van de Londense munt PLN</p> <p>- Muntteken <u> </u> <u> </u> PLN</p>	
<p>Follis (nummus) (AE)</p>	<p>323-324 AD – 2,75 g – 18 mm</p>	<p>S.----- RIC Londen VII 279</p>
<p><u>Vz</u> CRISPVS.NOBIL(issimus) C(aesar)</p> <p>- Crispus de zeer edele caesar</p>		

	<p>- Gelauwerde Crispus met borststuk naar links, een versierd schild aan zijn linkerarm en een voorwaarts gerichte speer in zijn rechterhand</p> <p><u>Kz</u> BEAT(a) TRA-NQ(ui)L(l)ITAS/VOT/IS/ XX/ - //PLON(Pecunia Londinium)</p> <p>- Gelukzalige vrede (kalmte?) – xx jaar toegewijd als regeringsleider (?) – muntteken van Londen</p> <p>- Een globe op het altaar met drie sterren erboven; eronder VOT/IS/XX in drie lijnen – onder altaar muntteken van London PLON</p> <p>-Muntteken <u> </u> <u> </u> PLON</p>	
<p>Follis (nummus) (AE3)</p>	<p>322-4 AD – 2,58 g – 18-19 mm</p>	<p>S.732 RIC Londen VII 211-C2</p>
	<p><u>Vz</u> CRISPVS.NOBIL(issimus) C(aesar)</p> <p>- Crispus de zeer edele caesar</p> <p>-Gehelmde Crispus met borststuk naar links.</p> <p><u>Kz</u> BEATA TRA-NQ(ui)L(l)ITAS/VOT/IS/ XX/ - //PLON(Pecunia Londinium)</p> <p>P A (links en rechts van het altaar)</p> <p>- Gelukzalige vrede (kalmte?) – xx jaar toegewijd als regeringsleider (?) – muntteken van Londen</p> <p>- Een globe op het altaar met drie sterren erboven; eronder VOT/IS/XX in drie lijnen – respectievelijk links en rechts van het altaar de letters P en A, emissietekens - onder altaar muntteken van London PLON</p> <p>- Munttekens <u>P</u> <u>A</u> PLON</p>	
<p>Constantinus II (Caesar 317-337 AD – Augustus 337-340 AD)</p>		
<p>Centenionalis of nummus (follis) (AE)</p>	<p>320 AD – 2,59 g – 18-20 mm</p>	<p>S.736 RIC Londen VII181</p>
	<p><u>Vz</u> FL(avius)CL(audius) CONSTAN-TINVS IVN(ior).N(obilissimus)C(aesar)</p> <p>- Flavius Claudius Constantinus - de Jongere – de zeer edele caesar</p> <p>-Gedrapeerde Constantinus II met stralenkroon naar links gekeerd.</p> <p><u>Kz</u> VICTORIAE LAETAE PRINC(ipis) PERP(etui) // PLN(Pecunia Londinium)</p> <p>-VOT(a).P(opuli)R(omani) (in schild)</p> <p>- Op de vreugdevolle overwinning van de eeuwige leider (keizer) – een muntteken van London – de geloften van het Romeinse volk (in schild)</p> <p>-Twee rechtstaande naar elkaar gekeerde Victoria's die een schild vasthouden, dat boven een cippus (een soort van stenen tablet) staat met de tekst 'VOT – PR' ; het altaar is met een kroon versierd, waarin een ster is aangebracht - hieronder muntteken van London PLN</p> <p>- Muntteken <u> </u> <u> </u> PLN</p>	
<p>Centenionalis of nummus (follis) (AE3)</p>	<p>323-324 AD – 2,93 g – 18-19 mm</p>	<p>S.737A RIC Londen VII 287v</p>

	<p>Vz CONSTAN-TINVS IVN(ior).N(obilissimus)C(aesar)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Constantinus - de Jongere – de zeer edele caesar - de gehelmde caesar met een harnas naar links gekeerd <p>Kz BEAT(a) TRA-NQ(ui)L(l)ITAS/VOT/IS/ XX/ - //PLON(Pecunia Londinium)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gelukzalige vrede (kalmte?) – xx jaar toegewijd als regeringsleider (?) – PLON muntteken van Londen - een globe op een altaar met daarboven drie sterren – op het altaar de tekst VOT/IS/ XX – hieronder muntteken van Londen PLON - Muntteken <u> </u> <u> </u> PLON 	
<p>Constantius II (Caesar 324-337 AD – Augustus 337-361 AD (van 340 AD met Constantinus II, van 350 AD met Constans, van 353 AD alleenheerser))</p>		
<p>Follis (AE3)</p>	<p>324-325 AD – 2,83 g – 18-19 mm</p>	<p>S. 739 RIC London VII 298</p>
	<p>Vz FL(avivs) IVL(ivs) CONSTANTIVS NOB(ilissimus)C(aesar)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Flavius Julius Constantius de zeer edele caesar - Gelauwerde, gedrapeerde Constantius met borststuk naar links <p>Kz PROVIDEN-TIAE CAESS(ares) - //PLON(Pecunia Londinium)</p> <ul style="list-style-type: none"> - De voorzichtigheid/voorzienigheid/wijsheid van de caesars(prinsen) – PLON muntteken van Londen - een kamppoort, bovenaan twee torentjes met een ster ertussen – hieronder muntteken van Londen PLON - Muntteken <u> </u> <u> </u> PLON 	

GERAADPLEEGDE BRONNEN

- (1) *Coins of England & The United Kingdom – Pre-decimal issues – 50TH Edition Standard Catalogue of British Coins – Roman Britain - p. 46-47 – Spink 2015*
- (2) Prof. Dr. A.N.ZADOKS-JOSEPHUS JITTA – Prof. Dr. W.A. VAN ES – *Muntwijzer voor de Romeinse tijd – Tweede vermeerderde druk DE HAAN●BUSSUM - 1974*
- (3) Sam MOORHEAD – *A History Of Roman Coinage In Britain – Greenlight Publishing*
- (4) <http://www.wildwinds.com/coins/ric/i.html> - *Coinage Pages of Roman Emperors And Their Families*
- (5) <http://www.kenelks.co.uk/coins/carausius/carausius.htm> - *Carausius and Allectus AD 286-296*